

לזכרה של פורטוגל אירית גיל

אירית פורטוגל נולדה בשנת 1964 במושב כוכב מיכאל שובל.
ביחס של נלי ומשה, אחות ליונת דוני ויעל.
גדלה וצמחה כפרח בין המדשאות במושב.

את בית ספר תיכון "יגאל אלון" סימה באשקלון.
שנתיים התנדבה בקרב הקשישים.
אימצה ילדה עם שחוק מוחין.
התגיסה לצ.ה.ל שרחה כחיל המודיעין.

בגיל 19 נקטף הפרח - אירית,
נרצחה ע"י מחבלים בקו 300 בחזרה מהבסיס הביחה, שאליו
מעולם לא חזרה, שלושה חודשים לפני נישואיה.

תהי נשמתה צרורה בצרורה תהיי.

אספרים על פורטוגל, אירית ז"ל

אירית החיילת נפלה בעת חילוף בני הערובה שנטאפו ע"י המחבלים בכביש אשרוד אשקלון.
פרשה זו מעוררת הדים עד היום.

יום ה' - ישיבת עשרה באפריל אלף תשע מאות שמונים וארבע השנה שש ורבע לפנות

ערב - יוצא אוטובוס של אגד - קו 300 מהתחנה המרכזית מת"א לכיוון אשקלון.
באותה שעה היה מספר רב של נוסעים וביניהם ארבעה מחבלים אשר בדשותם מטען חבלה
ממולכד בתוך מזודת ג'ימס בונד.

השעה שבע בערב - האוטובוס פונה בצומת אשרוד ימינה לכיוון אשקלון. חולפות
דקות אחדות. אחד הנוסעים מגיע מהספסל האחורי אל הנהג ומבקש ממנו לעצור "אני
צריך להקיא" כך אמר. הנהג עוצר, הצעיר יורד במהירות ותוך כדי כך מפטיר לעבר
הנהג: "אני חושב שיש לך פצצה באוטובוס", ונימלט. מיד לאחר שירד הצעיר
מהאוטובוס השתלטו עליו ארבעת המחבלים. האחד ניגש אל הנהג והיצמיד פגיון,
לצווארו תוך שהוא צועק בעצבנות בעברית עילגת: "סע מהר" מחבל אחד החזיק בידו
רמון, שלישי אחז מתקן להפעלת מטען והרביעי החזיק בקבוק רסס מלא נוזל צהוב.
הם החלו לבצע חיפוש אחר נשק אצל החיילים והזיזו אנשים באוטובוס.
הם צעקו כל הזמן: "אנחנו מפלשתין, אנחנו רוצים לנסוע למצרים ורוצים שלום אתכם.
אנחנו רוצים לדבר עם ראש הממשלה. תמורתכם אנו רוצים חמש מאות חברים שלנו,
שנמצאים בכלא אצלכם. אל תפחדו. בכם לא נפקע אנחנו לא רוצים להרוג ולא
רוצים לעשות שום דבר".

אספרים על סרטונים אירית ז"ל

השעה שבע ועשר דקות - האוטובוס מגיע לאזור אשר "עד הלום". הנוסעים יושבים נרגשים אך שקטים, אסתר בן חור, היושבת בספסל הקידמי מודיעה שהיא בחודש השלישי להריונה והיא חשה ברע. "עצרתי את האוטובוס ונתתי לה לרדת ואינני מבין מנין היה לי האומץ" צעקתי לעברה "אל תשכחי להודיע" - אמר הנהג. המחבל צעק לסגור את הדלת והורה לנהג לא לעצור. האוטובוס ממשיך בנסיעה.

השעה שבע ורבע - אסתר נאספת ע"י נהג שעבר במקום, מטפרת לו אודות האירוע. הם נוסעים למיזנון "עד הלום" ומודיעים למשטרה. באותה שעה יצחק סלע קולט הודעה ממכשיר מקשר ^{ביחול} מפ"י. נהג משאית שאסף טרמפיסט וזה אמר לו שהאוטובוס שלפניו נחטף ויש להודיע למשטרה.

יצחק סלע מבחין באוטובוס ופותח ברדיפה אחריו יחד עם ניידות משטרה שמצטרפות. בהגיעם לצומת אשקלון ביקש הנהג לפנות ימינה לאשקלון, אך המחבל שלידו סובב את ההגה שמאלה. האוטובוס המשיך דרומה. אז הבחין הנהג לפתע, כי נידת רודפת אחר האוטובוס "והיה לי יותר קל על הנשמה". כך סיפר לאחר האירוע.

השעה שמונה וחמש דקות - האוטובוס מגיע לצומת יד מרדכי. יצחק סלע נוסע אחריו ומבחין בשני חיילים חמושים הממתינים לטרמפ. הוא אוסף אותם והם פותחים באש לעבר גלגלי האוטובוס יחד עם ניידות המשטרה. נהג האוטובוס מכה את תאורת השעונים על מנת שהמחבל, שניצב על ידו, לא יראה את מהירות הנסיעה. הנסיעה מואטת עוד יותר כאשר חלק מגלגלי האוטובוס נפגעים.

מספרים על פורטוגל, אירית, ז"ל

השעה שמונה ונעצר דקות - האוטובוס מגיע למחסום ארז ומצליח לפרוץ את המחסום.

השעה שמונה וחצי - האוטובוס בלויית הכוחות מגיע לעזה.

השעה רבע לתשע - האוטובוס פורץ מספר מחסומים של צה"ל ונעצר בדיר אל-בלח. כוחותינו מכמרים את האוטובוס. הנהג פתח את דלתות האוטובוס אינסטינקטיבית, נתן צעקה לקפוץ מהר החוצה וקפץ עם עוד מספר נוסעים, אם העבירה דרך החלון האחורי את שני ילדיה. בינתיים המחבל מחפש בעצבנות את הכפתור לסגור את הדלתות ומצליח לעשות כן.

לספר זאב: "הסתכלתי סביב וראיתי שיש באוטובוס נפגעים. פניתי למחבל, ביקשתי ממנו רשות לטפל בפצועים והמשכתי בניסיונות לשכנע אותו עד שלבסוף נעתר לבקשתי. הוא קרא לחייל שעמד על ג'יפ בקירבתינו ואמר לו כל מה שאנחנו צריכים. הביאו לנו שמיכות, סנדביצ'ים וקפה. המחבלים אותה עת איימו וניסו לנהל שיחות על "עתיד השלום" - תוך שהם מתכבדים בסיגריות ובסנדביצ'ים שהגיעו מבחוץ.

סידי מספר: "אז גם התגלתה דמות הפלא של הנוסעים, זאב, טוודנט מהקריות, שהוא חובש במילואים, החל לטפל בקור רוח ומסירות בפצועים" כמו כל שאר נוסעי האוטובוס, אין סידי פוסק מלשבח את זאב.

מספרים על פורטוגל, אירית ז"ל

החובש זאב מספר: "אירית עשתה עבודה נפלאה, הרגישה את האנשים והבשה את הפצועים ודיווחה לי כל העת על מצבם".

דרינה מספרת במכתב להוריה של אירית: "כשהאוטובוס נעצר בדיר אל בלח היו כבר ארבעה פצועים, קשה לתאר את ההלם, הפחד, הזוועה וחוסר האונים שגרם לטשטוש חושים והתאבנות הגוף. אירית יצאה מהאוטובוס ונשמה עמוק כדי להרגיש את החובש זאב שהיה חובש התחיל מיד לטפל בפצועים במסירות רבה. אירית מיד נרתמה לעזרתו שושנה הגי שהיתה פצועה בצעים קשים, סבלה מקשיי נשימה וכאבי תופת ברגליים. זכתה במשך כל שעות הסיוט לטיפול נאמן ומסור של אירית. יחד עם הטיפול בפצועים, אירית קישרה בין הנוסעים ובין המחבלים וכל בקשה הועברה אליה. היא הסתובבה באוטובוס בצורה חופשית. והגיעה עם המחבלים להבנה שהיא לא צריכה לקבל רשות. אירית דאגה שכל הנוסעים יקבלו מים לשתייה, אני לא רציתי לשתות ואירית לחשה כי לשפוך את המים על המושב ובסביבה כדי שאם המחבלים ישתמשו בחומר הדליק שבידיהם הנזק לא יהיה רב. מספר זאב יצא מהאוטובוס ונשמה עמוק כדי להרגיש את החובש זאב שהיה חובש אירית ביקשה שיביאו שמיכות לפצועים עזרה לכל הנשים בשירותים מאולתרים, הסתובבה כל הזמן באוטובוס וחיפשה במה תוכל להיות לעזר.

מספרים על פורטוגל, אירית, ז"ל

בערך בשעה שתיים לפנות בוקר ביקשתי אותה לשוב לנוח אך היא ענתה לי שאם תעב היא תשבר. בקל זאת לאחר זמן מועט נענתה להפצרותי וישבה לידי בערך חצי שעה. שוחחנו בלחש, אירית סיפרה לי על משפחתה על אבא שמביא אותה תמיד לצומת ועל המקריות שהביאה אותה לאוטובוס, מפעם לפעם חזרה אירית ואמרה עד כמה היא מתגעגעת לחבר שלה ורוצה לראותו, כמו כן סיפרה לי אירית שזרקה את תג החיכ כדי שלא יזהו שהיא ממודיעין. באותה עת הביאו קפה וכמובן שאירית עברה ממושב למושב חלקה לנוסעים קפוז בחופך שלה שמה סוכר לכל כוס כי לא היתה כפית. שניות מועטות לפני החילוץ ראיתי את אירית כהרגלה עוזרת לאחת הנוסעות בדלת הקידמית של האוטובוס".

שושנה חגאי מספרת: "ניגשו אליי חובש וחייילת שנתנה את התחבושת האישית שלה. המלאך שלי היתה אירית. היא דאגה לי לכרית ולשתיה, היא שיכנעה את המחבל לתת לי את הסכין שלו, חתכה את המכנס שלי וחבשה את שתי רגלי הפצועות בתחבושת קרב שהשיגה מהחייילים שהיו באוטובוס, אחר כך עזרה לי לגרור את רגלי ולשכב על הספסל האחורי היא גם דאגה לכרית לראשי. פשטה מעלי את הדובון והניחה אותו מתחת לראשי. החייילת אירית הביאה לי שתיה מבחוץ ואמרה לי לשתות הרבה היא הסבירה לי שאני מאבדת כל הזמן נוזלים ואני חייבת לשתות הרבה, כמו כן איצנה אותי לשתות קפה היא עודדה אותי לשתות כל הזמן.

מספרים 8 פורטוגל, אירית 3"ף

כילי לזר מספרת: "אני הייתי צריכה לשרותים. היא שיכנעה אותי לקום והסתירה אותי עם הדובון ליד הדלת האחורית, כשסימתי, נכנסנו לכיוון חלקו הקדמי של האוטובוס ולפתע החלו מטרי יריות אני נפכתי על הרצפה והיא נפלה עלי. אחרי זמן קצר נפסקו היריות היא קמה ואני ברחתי לכיוון הדלת הקדמית והיא לאחורית כנראה לכיוון אישה שנפצעה ובה שיפלה אירית במשך כל הנסיעה. כשיצאתי החוצה צעקתי שאירית חיה. הייתי מבולבלת אחר כך אמרו לי את אשר ארע.

מספרת חביתה ללימודים בתיכון שרית ונטורה שהיתה עם אירית פורטוגל ז"ל בכל שנות האימה: "היא ניסתה להרגיע אותי כל הזמן, אמרה לי אל תבכי. אירית עלתה אחרי לאוטובוס בת"א היא ראתה אותי, שמחה, התישבה לצידו. העלנו זכרונות מתקופת לימודינו בבית הספר התיכון באשקלון. כל הדרך זיברנו על השירות הצבאי ושאלנו זו את זו על חברים משותפים מתקופת הלימודים.

אירית סיפרה לי כי בעוד שלושה חודשים, ביולי, היא עומדת להתחתן עם החבר שלה, בני. השיחה היתה נעימה מאוד וממש לא הרגשנו בנסיעה, עד שקרה מה שקרה. "כשהבנתי שהאוטובוס שלנו נחטף על ידי מחבלים" ממשיכה שרית בסיפורה "פרצתי בבכי המחבלים התרוצצו באוטובוס ואחד מהם צרח "עוד מעט תעופפוני באויר. הבכי שלי גבר, אירית חיבקה אותי, ביקשה ממני להפסיק לבכות ואמרה לי: את לא תמותי את תשארי בחיים. אחר כך היא שאלה אותי אם יש לי ספר תהילים. במקרה היה לי, הוצאתי אותו מן התיק שלי ושתינו החזקנו את הספר. המחבל ג'מיל ראה אותנו יושבות כך, ניגש אלינו, חטף מידי את הספר, קרע אותו לגזרים והפריד בינינו. הוא אמר לאירית לעבור לחלק האחורי של האוטובוס. רעדתי מקור. אירית הבחינה בכך פשטה את המעיל הצבאי שלה ואמרה לי: תלבשי אותו שלא יהיה לך קר, המשכתי לבכות והיא שוב היפצירה בי להפסיק.

מספרים על פורטוגל, אירית, ג"ל

בצומת דיר אל-בלח כשהאוטובוס נעצר. ידענו שאנחנו עלולים למות בכל רגע, אבל אירית שמרה כל הזמן על קור רוחה, המשיכה לעזור לזאב לחבוש את הפצועים. במשך אותו לילה ניהלו המחבלים שהשתייכו לאירגון החזית העממית של ג'ורג' חבש משא ומתן ותבעו את שיחרורם של חמש מאות מחבלים לאחת הרפובליקות הערביות. הם ביקשו שישראל תערוב לכך שהם יעברו את גבול מצרים בשלום. הקו שהינחה את שר - הבטחון והרמטכ"ל היה לא להיפגע לדרישות המחבלים.

השעות נקפו, השחר החל להפציע. משנכחו שר הבטחון והרמטכ"ל, כי מאומה לא יעזור והמחבלים לא יחזרו בהם מדרישותיהם - ניתנה הפקודה לפעול. הלוחמים תפסו עמדות בחושך מסביב לאוטובוס החטוף. הם ישבו בשקט מוחלט וחיכו לפקודת הזינוק. הירח החל לרדת לכיוון מערב. ממזרח התחיל יום חדש, שצבע את השמיים בכחול עמוק של שחר. קולו של מואזין בקע מאחד המסגדים והכריז על תפילת הבוקר. השעה הייתה חמש דקות לפני חמש וצרור יריות קטע את השקט המתוח. אחריו

החכה פעילות:

צוותי העזרה הרפואית נכנסו לניידות העזרה הראשונה ודהרו במהירות לכיוון האוטובוס. מסוקים צבאיים חגו מעל האזור ונחתו בטרטור מחריש בשדה הסמוך לכביש.

מספרים על פורטוגל, אירית, ז"ל

החילת ליכי מספרת: "החייילים היו אגדה. חברה מעולים כאכה שעודדו אותנו תוך כדי קרב".

החובש זאב מספר: "החברה האלה הופיעו כמו מלאכים ומקצוענים מעולים. זה נמשך שניות בלבד, עוד בשרם הספקתי לעכל את הנעשה נסתיימה הפעולה ואני הוטלתי החוצה אל החופש".

פצועים החלו מורדים מן האוטובוס המחודר על-גבי אכונקות הם הונחו בשורה בשולי הכביש במרחק כמה עשרות מטרים מהאוטובוס שבו ישבו במתח ובפחד לילה שלט, כשאינם יודעים מה יהיה בסופם. קולות של פצועים או של כאכה שנאנחו בהקלה נשמעו מכיוון האוטובוס.

אירית פורטוגז החיילת בת ה-19 שכבה על האכונקה הקיצונית. היא כבר איבדה דם רב. אחרי טיפול ראשוני הובלה אל תוך אמבולנס שעמד בשדה הסמוך ודהר יחד עם הפצועה חסרת-ההכרה, אל המסוק שעמד בשדה ומיהר להטיסה אל בית החולים.
כל המאמצים להציל את חייה עלו בתוהו.

ואת אירית שהשארת מאחוריה את החיים את כנו סמל תהיי כי למדנו שלחיות זה לא הכל, כתת-טלעזור, זה ערך עליון, ואת שהרחת את הדרך האנשת לנו במצוקה כיצד ניתן לשאוב כוחות אומץ רב הוח התנדבות אהבת הזכות, שיהיה לנו נר ודרך להמשך התקומה

"אירית עמדה להתחתן בעוד חודשיים"

"נשראיתי את האוטובוס מגיע מעזה ואירית לא יורדת התחלתי לחשוש", מספר אביה של חיילת אירית פורטוגל שנהרגה ביום חמישי בלילה באוטובוס החמוץ

"היא תמיד ידעה מה לעשות במצבים קריטיים". אמרת אמה של אירית, נלה. "היא הייתה רגישה מאוד, אבל אי פעם לא הוציאה את זה החוצה. היו לה תמיד כריחות ציניות אבל תמיד מתוך אהבה לא נשים. גם על עצמה ידעה תמיד להתברח".

"אי פעם לא הרשנו לה לנסוע בטרמפים". אמר משה פורטוגל, "רק באוטובוס תמיד, אפילו מאוחר בלילה וחייתי ליד צומת קרית נת כשחזרה מהבסיס לקחת אותה הביתה".

היום בשעה 15:00 תתקיים הזוויחה של רכ"ס אירית פורטוגל, החלל הצנאי הראשון הנקבר במד ושכ סוכב מיכאל.

אירית נולדה במישנ כוכב מר כאל, למדה בבית ספר לפקידות באשקלון, סיימה קורס מכ"ות בהצטיינות ושירתה בתל-אביב. "היו לה המון חברים וחברות" מספר האב "היא אהבה מאוד ספורט וכל שנה הייתה משתתפת עם המשפחה בצליחת הכנרת". אחיה, דוני כן ה'15, מספר על הפגישה האחרונה עם אחותו: "הפעם האחרונה שראיתי אותה הייתה ביום רביעי, לקחנו אותה יחד עם אבא, מהקריה".

"הורה שמחוי, נהג המועצה האזורית חוף אשקלון, זוכר את אירית מאז היתה ילדה קטנה: "אני הייתי האהבה הראשונה שלה", הוא אומר, "היא כתבה מכתבי אהבה ליהודה הנבה עוד כשהייתה בכיתה א'".

נודע לנו, מנהג מוגזת ששמע על כך במכשיר הקשר שלו שאירית נמ צאת, כנראה, באוטובוס שנחטף. "נסעתי עם החבר למשטרת אשקלון, אף אחד לא סיפר לאנשים שם מה בדיוק קורה... אחר כך סיפרו לי על הפריצה, נאמר שכל הנוסעים שניצלו נמצאים בעזה, בשמנה בכוקר הניצ האוטובוס וראיתי שאירית לא יורדת, או כבר התחלתי לפחד, ולסעתי לקצין העיר שטילפן לבתי החולים ושם אמרו שנתי לא נמצאת אזלם. אירית לא הייתה גם ברשימת הפצועים או הניצולים... כל מיני אנשים שירדו מהאוטובוס סיפרו לי שראו אותה אבל רק כשהגעתי שוב למשטרה, ראיתי את גופתה עטופה, רק בשחיתעשרה בצהריים, ביום שישי, הגיעו מקצין העיר לספר לי על האסון".

"כעור חודשיים הייתה צריכה אירית להתחתן" אמר משה פר פורטוגל, אביה של החיילת אירית פורטוגל (20) שהייתה בין נוסעות האוטובוס החמוץ, ושנהרגה ביום חמישי בלילה.

בין בני משפחה מוראגים שה צטופפו אותו לילה במשטרת אשקלון, היה גם משה פורטוגל, פורטוגל, חקלאי מכוכב מיכאל לא היה מוראג ועודד את הנוכחים - בשעות הבוקר נדעה לו האמת המרה.

"כשעה חמש אירית התקשרה", מספר פורטוגל, "ואמרה שהיא נוסעת לחבר שלה באשקלון, הם היו צריכים להתחתן במאוס, אבל דוד את החתונה, כי היה חסי להם כסף להשלמת סכום הדירה שקנו בקרית נת, כשהחבר ראה שהיא לא מגיעה, צילצל אלינו כדאגה מאוד יותר

שירים לזכרה של פורטוגל, אירית ז"ל

פרח אחד פחות :

הפרח נבל,

הרגש דועך,

שלהבת החיים קצרה,

והחום שובה פג אט אט.

אותה פריחה שהיתה נישכחה,

הרגש נקבר,

השלהבת כבחה,

אז עכשיו יש לנו,

פרח אחד פחות...

יונת

אירית, פרח יפה שלי...

פרח ללא קוצים

אירית אוהבת...

צוחקת...

ולא פעם מעצבת

לפעמים עצובה

קצת בוכה...

אבל בעיקר שוכבה והחשוב מכל היא אחותי השוכבה...

אחות לעת צרה!

ביקורתית אוהבת, ומוקירה.

ידיי היא מחזקת, כאשר אני כמעט מועדת,

משברת!?

עיניים ירוקות לך, תמיד פורחות

שדות ליבך מוריקים ורעננים אולם עדינים ופגיעים הם

ואל תתני,

אחותי היקרה,

לרוח החיים לנשוב ולשחק כך

עמדי איתן

כפי שדורשת זאת את ממני

עמדי איתן וזכרי

כי אחות אוהבת לך יש וכעת צרה תעמוד לצידך.

יונת

שירים לזכרה של פורטוגל, אירית ז"ל

אירית

לו ידעת אירית
כמה נפשות בוכות כאן עליך
ואי אפשר לתאר
מה נעשה כאן בלעדייך.

את כמו פרח שבאנו לטעת
השטן אותו בא לעקור
הוא הצליח, עכשיו את יודעת
ולנו נשאר רק לזכור

והיום התלבשנו שתורים
על משמה כה זכה ולכנה
על אירית שלובשת צתורים
והיום היא הלכה ואינה

הרגע קרה כה פתאם
בשנית הדקה, לא ביום.
השטן אותך עקר במהרה
ולנו נשאר רק לזכור את האכזב הנטרא

אך אם באה עת להפרד
נשאר לנו זכר אירית
הוא קולך אשר בי יהדהד
הוא אינו יפסיק לתנויד

ילווני קולך כל חי
צלילו פעמון ופעמונית
צליל עדין וענג וכה רך
אשר שם יהדהד בו אירית.

נטע הכר

יד לזכרה של פורטוגז, אירית ג"ד

אירית פורטוגז הי"ד

התנדבות כדרך חיים עד לרגעיה האחרונים

לכתוב על אירית פורטוגז שאיננה, על מחנדבת שלי הראשונה
ביחידה להתנדבות שגייסתי לפני 11 שנה זה קשה.
אירית עבדתי היא סמל, היא סימן דרך בעבודתי עם מתנדבים.
באירית היו נסועה כל סממני ארץ ישראל היפה, הרצון לתרום
לעזור, להושיט יד לחלש והמיד חמיד להתנדב להתחלק עם הזולת.
כנערה צעירה בבית ספר חיכוך וכחיילת בצ.ה.ל. סימן ההיכר היה
ההתנדבות, וכך פעלה עד לרגעיה האחרונים.
ההתנדבות זה לא היה ערך נלמד, עבודה זו הייתה דרך חיים.
לשכוח אותך אירית לא אוכל.

חרי מיחון

מנהלת היחידה להתנדבות

לזכור עוד ועוד !

י"ד אירית

לזכרה של אירית פורטוגז ז"ל

"YAD IRIT"

In Memory of
IRIT PORTUGUEIS

ISRAEL - APRIL 1965

מסי עמותה

58-008-801-1